

Nr 168.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående anslag till anordnande av statsinspektion över fattigvården m. m., given Stockholms slott den 12 mars 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att, under förutsättning att riksdagen antager det av Kungl. Maj:t för innevarande års riksdag framlagda förslag till lag om fattigvården,

dels för anordnande av statsinspektion av fattigvården, i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna grunder, å extra stat för år 1919 under sjätte huvudtiteln, rubriken »Fattigvård», anvisa ett förslagsanslag, högst 44,300 kronor;

dels för anordnande av en extra byrå för fattigvårdsärenden i civildepartementet, enligt av departementschefen framlagt förslag, å extra stat för år 1919 under samma huvudtitel, rubriken »Departementet», anvisa ett förslagsanslag, högst 27,000 kronor;

dels ock medgiva, att det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till fattigvården i allmänhet må tagas i anspråk för de ökade kostnader, som kunna komma att för statsverket uppstå för omhändertagande under en tid av högst trettio dagar i vederbörande gränskommun eller residensstad av nödställda svenska medborgare, vilka av svensk myndighet i utlandet eller av utländsk myndighet överlämnas till svensk myndighet å gränsort, ävensom för sådana nödställdas sändande till annan ort.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Schotte.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 mars 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
 Statsråden PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Schotte, anförde:

»I mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 8 februari 1918 beträffande det förslag till lag om fattigvården, som genom nådig proposition nämnda dag förelagts riksdagen, har jag antytt, hurusom i anledning av nämnda förslag påkallades framställning till riksdagen om vissa anslag m. m. Jag torde nu få återkomma härtill.

Därvid lärer först böra behandlas frågan om

Anslag till anordnande av statsinspektion över fattigvården.

Anslag för anordnande av statsinspektion över fattigvården.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlåtas med förslag till ny fattigvårdslagstiftning, tillsvidare för anordnande av statsinspektion av fattigvården å extra stat för år 1919 beräkna ett förslagsanslag, högst 70,000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts förenämnda förslag till lag om fattigvården skola till biträde åt Kungl. Maj:ts befallningshavande vid deras befattning med fattigvårdsförvaltningen inom länen anställas särskilda tjänstemän, kallade fattigvårdskonsulenter, vilka dessutom skola hava till uppgift att tillhandagå med råd och anvisningar rörande fattigvården. Det har avsetts, att riket skulle indelas i åtta konsulentdistrikt, vart och ett med en konsulent. Enligt förslaget skall vidare i civildepartementet anställas en tjänsteman, statens fattigvårdsinspektör, vilken det skall åligga att verka för ett ändamålsenligt ordnande av fattigvården och främja dess utveckling. Han skall bl. a. handlägga ärenden rörande fattigvård, avgiva yttranden och verkställa utredningar i fattigvårdsfrågor, vara en föreningslänk mellan konsulenterna och meddela anvisningar och föreskrifter i allt vad som rör deras rådgivande verksamhet, tillhandagå Kungl. Maj:ts befallningshavande med yttranden, råd och anvisningar samt öva tillsyn över de föreslagna arbetshemmen. Såsom biträde åt fattigvårdsinspektören skall anställas en assistent. Samtliga ifrågavarande tjänster äro avsedda att tillsvidare uppföras på extra stat. I mitt omförmälda yttrande till statsrådsprotokollet den 8 februari 1918 återfinnes en närmare redogörelse för de föreslagna tjänstemännens arbetsuppgifter m. m., vartill jag tillåter mig att hänvisa (sid. 268—275).

Jag övergår nu till ifrågavarande befattningshavares tjänsteställning och löner och vad därmed har samband.

Vad då först beträffar konsulenterna, torde i avseende å dem delvis kunna tjäna såsom förebild de bestämmelser, som meddelats beträffande folkskoleinspektörerna. **Konsulenterna.**

I mitt yttrande beträffande förslaget till fattigvårdslag har jag antytt, att konsulentbefattningarna böra vara huvudsysslor för sina innehavare. Distrikten böra nämligen göras så stora, att konsulenterna hava full sysselsättning med besök i distriktens kommuner, i den mån sådana anses böra ifrågakomma, och med fullgörande av de konsulenterna i övrigt åliggande uppgifter, bland vilka märkas expedition och därmed förenad skriftväxling med kommunala och andra myndigheter, granskning av förslag till fattigvårdsreglementen och planer för anstalter, yttranden i de frågor, som Kungl. Maj:ts befallningshavande hänskjuta till dem, sammanträden inför fattigvårdsinspektören, avfattande av berättelser om sin verksamhet o. s. v. **Konsulentbefattningarna huvudsysslor.**

Några bestämda yttre kompetensvillkor synas icke böra uppställas. Kungl. Maj:ts val bör sålunda ej bindas genom fordringar på avlagd **Kompetensvillkor.**

examen, genomgången utbildning eller tidigare verksamhet. Klart är dock, att för framgångsrikt fullgörande av en konsulents krävande uppgifter en ingående praktisk erfarenhet om fattigvård är en grundförutsättning, vare sig att denna erfarenhet vunnits under anställning i den offentliga fattigvårdens tjänst, under sysslande med frivillig understödsverksamhet, såsom konsulent hos enskild förening eller på annat dylikt sätt. Kunskaper om gällande författningar måste naturligen konsulenten äga, likaledes torde ett visst mått av allmänbildning utgöra en förutsättning för att konsulenten skall kunna behörigen hävda sin ställning i förhållande till de kommunala myndigheterna och därjämte såväl på tillfredsställande sätt tillgodogöra sig och i berättelser sammanfatta erfarenheterna av sin verksamhet som draga nytta av de anvisningar och den litteratur, som fattigvårdsinspektören kan ställa till hans förfogande. De viktigaste förutsättningarna för att konsulenten skall kunna väl fullgöra sin uppgift äro naturligen av mera personlig art. I detta hänseende kan tillämpas vad statsrådet Fridtjuv Berg beträffande folkskoleinspektörerna yttrade till statsrådsprotokollet vid framläggandet av förslaget till omreglering av folkskoleinspektionen. Han anförde: »Av en folkskoleinspektör måste krävas icke blott grundlig insikt i de många handa spörsmål, vilkas lösning kan komma att påkalla hans medverkan, utan också och framför allt den välvilliga rättrådighet, den lugna opartiskhet och den personliga auktoritet, som kunna tillvinna honom såväl skolstyrelsernas som lärarpersonalens aktning och förtroende. Det kräves av honom det sunda omdöme och den människokänedom, som sätta honom i stånd att framgångsrikt förhandla med menigheter och enskilda. Och av honom måste tillika fordras den besinning och den sega ihärdighet, som göra det möjligt att med lämpor undanröja svårigheter och fullfölja föresatta mål. Men allt detta är egenskaper, som icke genom något särskilt slag av utbildning kunna förvärfvas och ej heller genom något slag av examensintyg styrkas. Det skulle under sådana förhållanden vara synnerligen olämpligt att genom uppställande av formella kompetensvillkor av ett eller annat slag snävt begränsa antalet av dem, bland vilka lämpliga innehavare av inspektörsbefattningarna kunna sökas».

Anställningens art och formen därför.

Såsom jag i mitt yttrande angående förslaget till fattigvårdslag antytt, synas konsulenterna till en början böra tillsättas endast på viss tid eller tills vidare.

Konsulentbefattningarna böra förklaras till ansökan lediga, varefter vederbörande Kungl. Maj:ts befallningshavande sättas i tillfälle att yttra

sig över ansökningarna. Efter ärendets beredning inom departementet genom fattigvårdsinspektören förordnas konsulenterna av Kungl. Maj:t.

Vid fastställande av konsulenternas avlöningsförmåner torde böra tagas i betraktande, att de mera dugande fattigvårdsmännen — således de som i främsta rummet kunna ifrågakomma vid besättande av konsulentbefattningarna — äga möjligheter att vinna ganska förmånliga anställningar såsom föreståndare för de större kommunernas, särskilt de större och medelstora städernas, fattigvårdsanstalter och att det därför, om konsulenternas avlöning blir allt för knappt tillmätt, torde komma att visa sig svårt att förvärva dugliga krafter för befattningarna i fråga. Med hänsyn härtill torde avlöningen böra sättas något högre än den som för närvarande gäller för folkskoleinspektörerna (4,000 kronors grundavlöning jämte två ålderstillägg om vardera 500 kronor). Dessa löneförmåner hava för övrigt befunnits otillräckliga, i det folkskolöverstyrelsen till Kungl. Maj:t avgivit framställning om löneförhöjning för folkskolinspektörerna, en framställning, som remitterats till löne-regleringskommittén.

Avlöning.

Fattigvårdskonsulenterna synas mig sålunda böra tillerkännas arvode å 4,500 kronor, därav 1,500 kronor böra anses motsvara tjänstgöringspenningar. Den del av arvodet, som ej motsvarar tjänstgöringspenningar, bör kunna efter 5 år ökas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor. Den sålunda föreslagna anordningen, att redan nu tillerkänna en befattningshavare med avlöning å extra stat rätt till ålderstillägg äger för närvarande tillämpning i avseende å tjänstemän vid statens vårdanstalt för alkoholister å Venngarn — till föreståndaren därstädes utgå för övrigt kontanta avlöningsförmåner med enahanda belopp, som här ifrågasättes för fattigvårdskonsulenterna — samt har tillföre tillämpats å tjänst innehavare vid statens uppfostringsanstalt å Bona, innan de sistnämnda vid 1917 års riksdag blevo uppförda å ordinarie stat.

Då ifrågavarande befattningar äro avsedda att tills vidare uppföras allenast på extra stat och pension därför ej lärer ifrågakomma, torde konsulenterna böra vidkännas avdrag från sina arvoden med belopp, motsvarande bidrag till egen pensionering. Detta bidrag torde böra upptagas till 150 kronor för varje befattning. Konsulents arvode under år 1919 skull sålunda utgöra 4,350 kronor. För det fall, att konsulent kommer i åtnjutande av båda de för honom föreslagna ålderstilläggen, torde han i likhet med t. ex. föreståndaren vid Venngarn böra få vidkännas ett avdrag för pensioneringsbidrag av 200 kronor.

Vad angår villkor och bestämmelser för åtnjutande av de föreslagna löneförmånerna, har jag tänkt mig, att Kungl. Maj:t lämpligen bör föreskriva, att i sådant hänseende skall i tillämpliga delar i huvudsak gälla vad som stadgats i kungörelsen den 9 oktober 1914 angående avlöningsförmåner åt folkskoleinspektörer m. m. Såsom jag i mitt yttrande rörande förslaget till fattigvårdslag antytt, böra konsulenterna hava skyldighet att underkasta sig jämkningar i distrikten och förflyttningar. Sker förflyttning utan vederbörande konsulents ansökan eller uttryckta önskan, torde han böra åtnjuta ersättning för flyttningskostnad.

Ortstillägg. I likhet med vad som gäller för folkskoleinspektörer synes ortstillägg böra beviljas konsulenter å vissa orter. Sålunda torde konsulenten i det distrikt, som omfattar Stockholms stad med kringliggande län, med hänsyn till de höga levnadskostnaderna i Stockholm, böra tillerkännas ett ortstillägg å 500 kronor i det fall, att han är bosatt i huvudstaden. Vad beträffar de distrikt, som kunna komma att omfatta något eller några av Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, betingas ortstillägg av de ogynnsamma yttre förhållanden, under vilka konsulenterna där komma att utöva sin verksamhet, såsom klimatets och kommunikationernas beskaffenhet och de höga levnadskostnaderna, ävensom konsulenternas skyldighet att resa även under vintern, de svårigheter de då hava att förrätta sin tjänst och den dyrare utrustning av kläder m. m., som de måste bekosta sig. Ortstillägget torde därför även för dessa distrikt böra bestämmas till 500 kronor.

Expensmedel. För den händelse konsulenterna icke kunna beredas arbetsrum med telefon uti av staten upplåtna lokaler, vilket i åtskilliga fall borde kunna äga rum, torde de böra äga att uppbära särskilda expensmedel, vilka jag föreslår måtte utgå med 500 kronor om året.

Vikariatsarvode. Konsulent torde böra berättigas att åtnjuta en månads semester årligen. Därunder och vid konsulents sjukdom läser bliva erforderligt att för honom förordnas vikarie. Vid sjukdom torde konsulenten vara skyldig att till vikarien avstå den del av arvodet, som motsvarar tjänstgöringspenningar, utgörande, enligt vad i det föregående föreslagits, 1,500 kronor. Nämda belopp torde emellertid icke vara tillräckligt för vikaries avlöning, utan synes vid sjukdom ävensom under semestern vikariatsarvode böra beräknas efter högst 3,500 kronor för kalenderår. Särskilda medel erfordras sålunda till utfyllnad eller bestridande av vikariatsarvodena.

Konsulenterna torde böra förklaras berättigade till reseersättning efter samma grunder som folkskoleinspektörerna, eller enligt fjärde klassen i gällande resereglemente. Härom lärer särskild kungörelse böra av Kungl. Maj:t utfärdas.

Reseersätt-
ning.

Vad beträffar fattigvårdsinspektören synes för honom lika litet som för konsulenterna några bestämda yttre kompetensvillkor böra uppställas. Han torde, på sätt kommittén yttrat, böra likställas med en byråchef i Kungl. Maj:ts kansli. Då befattningen är avsedd att tills vidare uppföras allenast på extra stat, lärer fattigvårdsinspektören böra tillerkännas ett arvode, beräknat efter 8,100 kronor med avdrag för belopp, motsvarande bidrag till egen pensionering, upptaget till 300 kronor, eller sålunda ett arvode å 7,800 kronor, därav 2,500 kronor böra anses motsvara tjänstgöringspenningar. Enahanda beräkningsgrund har i ett flertal fall tillämpats vid anställande av extra befattningshavare av motsvarande grad inom den centrala förvaltningen.

Extra byrå för
fattigvårds-
ärenden i
civildeparte-
mentet.
Fattigvårdsin-
spektören.

Såsom villkor och bestämmelser för åtnjutande av dessa löneförmåner har jag tänkt det kunna föreskrivas, att vad som stadgats i sådant hänseende vid den år 1917 vidtagna regleringen av löneförhållandena vid statsdepartementen skall i tillämpliga delar lända till efter rättelse. För tjänsteresor lärer ersättning böra utgå enligt tredje klassen i resereglementet.

Såsom jag i mitt yttrande rörande förslaget till fattigvårdslag i korthet antytt, kan det tilläventyrs befinnas lämpligt, att någon av konsulenterna tjänstgör såsom assistent hos fattigvårdsinspektören. En dylik anordning lärer dock icke böra fastslås såsom oeftergivlig, enär fall kunna förekomma, då det är lämpligare, att annan person utses till denna befattning. På sätt här ovan nämnts, bör emellertid konsulent vara skyldig att mottaga förordnande såsom assistent. Meddelas sådant förordnande utan konsulents ansökan eller uttryckta önskan, lärer konsulenten, liksom vid förflyttning under liknande omständigheter från ett distrikt till ett annat, böra komma i åtnjutande av ersättning för flyttningskostnad. Tjänstgör en av konsulenterna såsom assistent, bör hans konsulentbefattning bestridas av vikarie, som lärer böra åtnjuta de eljest med befattningen förenade löneförmåner i deras helhet. Assistenten synes böra åtnjuta något högre löneförmåner än konsulent. Han torde böra bekomma ett arvode, beräknat efter 5,800 kronor med avdrag för belopp, motsvarande bidrag till egen pensionering, 200 kronor, eller sålunda ett

Assistenten.

arvode å 5,600 kronor, därav 1,800 kronor anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Vad ovan sagts beträffande fattigvårdsinspektören om villkor och bestämmelser för åtnjutande av löneförmåner samt om ersättning vid tjänsteresor bör även gälla assistenten.

Övriga
biträden.
Vikariats-
arvoden.

Vidare erfordras en amanuens med ett arvode av 2,000 kronor och ett kvinnligt skrivbiträde, som tillsvidare bör åtnjuta 1,200 kronor, därifrån emellertid bör avdragas 50 kronor, motsvarande bidrag till egen pensionering. Till vikariatsarvoden kan beräknas åtgå 2,000 kronor, varjämte ett belopp bör avses för extra biträden och andra utgifter.

Sakkunnige.

Då inspektören givetvis ofta kommer att behöva anlita sakkunnige, speciellt i byggnadstekniska och hygieniska frågor, torde härför böra beräknas 6,000 kronor.

Kostnaderna
för år 1919.

Jag får nu närmare angiva de kostnader, som skulle erfordras för uppehållande av fattigvårdsinspektörens och övriga tjänstemäns verksamhet under år 1919.

Till arvode åt 8 i de särskilda distrikten tjänstgörande konsulenter skulle, efter 4,500 kronor för envar, åtgå 36,000 kronor, därifrån dock bör avdragas 150 kronor för varje konsulent, motsvarande bidrag till egen pensionering, eller sålunda tillhopa 1,200 kronor. Vidare erfordras för ortstillägg åt 3 konsulenter, eiter 500 kronor till en var, 1,500 kronor samt för expensmedel ett belopp, som för närvarande ej kan fixeras, dock tillhopa högst 4,000 kronor. Vikariatsarvoden för alla distrikten torde böra upptagas till 4,000 kronor. Hela anslaget för uppehållande under år 1919 av konsulenternas verksamhet torde sålunda kunna beräknas till 44,300 kronor. Anslaget läres i rikstaten böra uppföras under rubriken »Fattigvård» med titel »Statsinspektion av fattigvården».

Till arvoden åtgå vidare, för fattigvårdsinspektören 7,800 kronor och för assistenten 5,600 kronor. Härtill komma vikariatsarvoden 2,000 kronor, arvoden till amanuens 2,000 kronor och till skrivbiträde 1,150 kronor, samt till tekniskt sakkunniga 6,000 kronor ävensom till extra biträden och andra utgifter 2,500 kronor. Hela anslaget för uppehållande under år 1919 av den centrala myndighetens, den extra fattigvårdsbyråns, verksamhet läres sålunda kunna beräknas till 27,050 kronor, vilken summa torde böra avrundas till 27,000 kronor. Sistnämnda anslag torde böra uppföras under rubriken »Departementet».

Kostnaderna för rese- och traktamentsersättning till inspektören, dennes assistent och konsulenter torde böra bestridas från det å ordi-

narie stat uppförda förslagsanslaget för rese- och traktamentspenningar, för närvarande fastställt till 200,000 kronor. I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit, att detta belopp måtte höjas till 300,000 kronor. Erfarenheten lärer få utvisa, om till följd av inspektionens verksamhet någon ytterligare höjning av detta anslag kan bliva erforderlig.

Jag torde härefter få övergå till frågan om

Användande av förslagsanslaget till fattigvården i allmänhet för vissa i sammanhang med den föreslagna fattigvårdslagstiftningen stående ändamål.

Alltsedan år 1848 har i riksstaten varit uppfört ett förslagsanslag under rubriken fattigvården i allmänhet. I början utgjorde detta allenast 15,000 kronor, men har sedermera så småningom höjts, 1870 med 20,000 kronor och 1886 med 40,000 kronor. År 1906 höjdes anslaget från 75,000 kronor till 175,000 kronor samt därefter år 1911 med 85,000 kronor och 1914 med 90,000 kronor. Från och med sistnämnda år utgår anslaget alltså med 350,000 kronor; enligt beslut vid 1917 års riksdag höjdes anslaget för 1918 till 400,000 kronor.

*Förelags-
anslaget för
fattigvården
i allmänhet.*

Ifråga om anslagets användning framgår av uppgifter i fattigvårdslagstiftningskommitténs betänkande (del III, sid. 327), att under år 1913 gottgörelse av statsmedel utgått enligt följande uppställning:

Grunden till att gottgörelse utgått av statsmedel.	Antal fall.	Belopp. Kr.
1) Då understödstagares hemortsrätt ej uttrönts.....	106	27,138: 41
2) » understödstagare ej varit svensk medborgare	268	52,609: 38
3) » » oavbrutet minst 5 år vistats utom hemortskommunen.....	729	233,078: 27
4) » » varit krigsman eller krigsmans hustru eller minderåriga barn.....	83	13,053: 73
5) » » varit arbetare eller hantverkare vid kronans varv eller verkstäder, deras hustrur eller minderåriga barn.....	140	12,959: 10
6) Enligt kungörelsen den 9 juni 1871 angående understöd av allmänna fattigvårdsmedel åt arbetsföra svenska medborgare, vilka i nödställd belägenhet avlämnas å svensk gränssort.....		17,134: 13
7) Till understödjande av fattiga lappar inom de tre nordligaste länen.....		51,781: 94

Utöver här ovan omförmälda kostnader för inspektionsverksamheten komma genom den nya lagens antagande att uppstå en del andra kostnader, för vilkas bestridande jag ej ansett några medel böra för närvarande begäras. Bland dessa kostnader må i främsta rummet nämnas sådana, vilka skulle komma att utgå såsom bidrag till de föreslagna arbetshemmen. På sätt jag i mitt yttrande rörande förslaget till fattigvårdslag (sid. 199) anført, lärer med denna frågas upptagande till lösning böra någon tid anstå.

Ersättning av staten för fattigvård åt personer, som under viss tid varit frånvarande från hemortssamhället.

Vidare betingas ökade statsutgifter av de ändringar i fattigvårdslagstiftningen, som föreslagits i fråga om statens skyldighet att ersätta kommunernas utgifter för fattigvård åt personer, vilka under viss tid varit frånvarande från hemortssamhället (60 § i Kungl. Maj:ts förslag till fattigvårdslag). I detta hänseende ber jag att få hänvisa till den framställning, som lämnats i mitt yttrande till statsrådsprotokollet beträffande nämnda lagförslag (sid. 374). Här må allenast framhållas, att genom nämnda förslag gjorts den ändring i statens ifrågavarande skyldighet, att densamma inträder, då den, som tilldelats fattigvård, under 3 år (för närvarande 5 år) oavbrutet vistats utom sitt hemortssamhälle, samt att skyldigheten inträder oberoende av kommunens ekonomiska ställning och även om understödstagaren under ifrågavarande tid vistats inom riket samt oavsett om för ändamålet anslagna medel lämna tillgång. Utdelandet av gottgörelse av detta slag har vidare lagts i Kungl. Maj:ts befallningshavandes i stället för i Kungl. Maj:ts hand.

Yttrande.

Statskontoret har i avgivet yttrande över kommitténs förslag till fattigvårdslag — som dock på denna punkt i så måtto skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, att den tid, varunder understödstagaren skall hava vistats utom fattigvårdssamhället för att rätt för detta till ersättning av statsmedel skall inträda, liksom enligt gällande fattigvårdsförordning bestämts till 5 år — anført, att då några beräkningar rörande den ökning i statens utgifter för fattigvården, som kommitténs förslag komme att medföra, ej torde kunna på förhand uppgöras, någon av samma förslag föranledd höjning i förslagsanslaget till fattigvården i allmänhet knappast borde vidtagas förr än erfarenheten utvisat, i vad mån en sådan kunde vara erforderlig.

Departementschefen.

Därest de i 60 § av Kungl. Maj:ts förslag till fattigvårdslag upptagna bestämmelser bliva genomförda, kommer därav att föranledas ett ökat användande av förlagsanslaget till fattigvården i allmänhet. Då

detta anslag nyligen blivit höjt och den ökning i statens kostnader, som kommer att bliva en följd av de nu föreslagna förändringarna i lagstiftningen på denna punkt, icke låter beräkna sig, synes för närvarande ej påkallat att föreslå höjning av anslaget. Någon minskning i anslaget användning torde för övrigt så småningom komma att uppstå genom borttagandet ur lagstiftningen av stadgandena i 31 § 1 mom. fattigvårdsförordningen rörande ersättande av fattigvårdssamhällellenas utgifter i vissa fall för fattigvård åt manskap vid krigsmakten samt åt arbetare eller hantverkare vid kronans varv eller verkstäder och deras familjer (jfr 91 § 3 mom. i Kungl. Maj:ts förslag till fattigvårdslag).

Jag torde nu böra behandla spörsmålet om de statsutgifter, som bliva en följd av gränskommunernas särställning i fattigvårdshänseende, ett ämne som torde kräva en något utförligare framställning.

I sammanhang därmed att för 1871 års riksdag framlades förslag till lag angående fattigvården avgavs även proposition därom, att av det då under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda förslagsanslaget för fattigvården i allmänhet måtte, förutom vad enligt den föreslagna nya förordningen angående fattigvården borde såsom ersättning eller understöd av staten utgå, tillika få i mån av behov utbetalas gottgörelse för understöd, som antingen av Kungl. Maj:ts befallningshavande eller, där detta icke lämpligen kunde ske, av vederbörande fattigvårdsstyrelse lämnades till beredande av nödtorftigt uppehälle under högst 14 dagars tid åt arbetsföra, men nödställda svenska medborgare, vilka av myndighet utom riket avlämnades å svensk gränssort, varest de icke hade sina hemvist. På hemställen av statsutskottet bifölls propositionen av båda kamrarna. Samtidigt med utfärdandet av fattigvårdsförordningen utfärdades också *kungörelsen den 9 juni 1871 angående understöd av allmänna fattigvårdsmedel åt arbetsföra svenska medborgare, vilka i nödställd belägenhet avlämnas å svensk gränssort*, däri Kungl. Maj:t, efter relaterande av det utav riksdagen sålunda lämnade medgivandet, förordnade, att fattigvårdsstyrelse å svensk gränssort, varest Kungl. Maj:ts befallningshavande icke hade sitt säte, ägde att för understöd, som i enlighet därmed av fattigvårdsstyrelsen meddelats, söka gottgörelse, på sätt och i den ordning 32 § 1 mom. fattigvårdsförordningen bestämde, samt att Kungl. Maj:ts befallningshavande, vilka hade att granska fattigvårdsstyrelsernas omförmälda ansökningar och jämte eget utlåtande till Kungl. Maj:t insända dem inom den i samma § och mom. stadgade tid, då jämväl borde till ersättning anmäla vad, med iakttagande av ovan fastställda grunder,

Gränskommunernas särställning i fattigvårdshänseende.

Kungl. Maj:ts befallningshavande under det näst föregående året såsom understöd i enahanda avseende förskottsvis utbetalt av under händer varande medel.

Av uppgifter, som fattigvårdslagstiftningskommittén erhållit från jordbruksdepartementet, framgår, att den vida övervägande delen av de belopp, som staten enligt kungörelsen den 9 juni 1871 utbetalt till understödjande i gränsort av från utlandet hemförpassade svenska undersåtar, utgått genom vederbörande Kungl. Maj:ts befallningshavande samt att huvudparten härav kommit på befallningshavanden i Malmöhus län, som under åren 1904—13 utbetalt över 45,000 kronor; därefter följer Värmlands län med omkring 11,000 kronor, Älvsborgs län med omkring 7,500 kronor och Jämtlands län med nära 4,000 kronor; i det återstående länet, där dylika utbetalningar förekommit, nämligen Göteborgs och Bohus län, utbetaltes under alla åren allenast 380 kronor. Siffrorna för de olika åren visa för Malmöhus län en stark stegring från omkring 2,300 kronor till omkring 6,000 kronor; för Älvsborgs län är däremot en minskning i utgifterna att anteckna.

De belopp, som av statskassan under åren 1904—13 enligt nämnda kungörelse utbetalts till fattigvårdssamhällen vid gränsen, utgjorde enligt uppgifter från jordbruksdepartementet omkring 24,000 kronor, därav 13,895 kronor komma på Dals-Eds och 9,351 kronor på Eda kommun. Av de 5 kommuner, som därjämte erhöles gottgörelse i detta avseende, Trälleborg, Hälsingborg, Strömstad, Undersåker och Jukkasjärvi, kom största beloppet, 397 kronor, på Undersåkers kommun.

Emellertid representera nu nämnda summor ej hela det belopp, som gränskommunerna utgivit för understödjande av till riket hemförpassade nödställda svenskar. För åren 1908—12, för vilka år kommittén infordrat uppgifter i ämnet från vederbörande fattigvårdsstyrelser, hade dessa kommuner utbetalt tillsammans ej mindre än 18,193 kronor till understödjande av arbetslösa sådana personer samt 54,169 kronor för icke arbetslösa dylika; en del av förstnämnda belopp säges dock hava utgått till icke arbetslösa. Även här deltaga Dals-Eds och Eda kommuner i utgifterna, nämligen med resp. 2,650 och 1,917 kronor. Huvudsakligen är det emellertid andra kommuner, på vilka bördan här faller, nämligen Malmö med en utgift av 10,542 kronor, Göteborg med utgivna 20,024 kronor, Strömstad med 6,506 kronor och Jukkasjärvi med 14,002 kronor. Största delen av dessa utgifter hava ersatts av staten, hemortskommun eller enskild försörjningspliktig; dock återstå sammanlagt 25,380 kronor, som icke ersatts under perioden, varav största beloppet 8,740 kronor faller på Jukkasjärvi samt därefter på Göteborg 7,849 kronor,

på Dals-Ed 4,448 kronor, på Malmö 1,878 kronor och på Eda 1,430 kronor.

Slutligen framgår av utredningen, att understödjanget av personer, som, utan att vara hemsända av myndighet, återvänt till hemlandet och blivit behövande i gränssorten, endast spelar någon roll i Göteborg och Strömstad, vars fattigvårdsstyrelser för sådant ändamål under den nämnda 5-årsperioden utbetalt resp. 2,139 kronor och 309 kronor, varav dock omkring en tredjedel ersatts av hemortskommun eller försörjningspliktig.

Vid riksdagarna 1893, 1899, 1900 och 1901 väcktes motioner i syfte att för gränssorterna minska olägenheterna av att nödgas omhändertaga ifrågavarande nödställda. Motionären vid 1901 års riksdag hemställde, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådan ändring i fattigvårdsförordningen, att nödställd från utlandet förpassad person skulle av polismyndigheten i gränssorten fortskaffas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i det län, där gränssorten var belägen, och att Kungl. Maj:ts befallningshavande sedan skulle skaffa tillfällig vård åt den behövande, till dess hemorten blivit uttrönt och personen kunde dit översändas eller försörja sig själv.

Riksdagen avlät i anledning av motionen en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om övervägande, huruledes de olägenheter, som för gränskommuner äro förenade med skyldigheten att utgiva fattigvård till från utlandet dit förpassade nödställda svenska undersåtar, lämpligast må kunna undanröjas, samt med anhållan, att för riksdagen måtte framläggas det förslag i sådant syfte, vartill förhållandena kunna giva anledning.

I motiveringen till denna riksdagens skrivelse anfördes följande:

»Det kan ej förnekas, att den skyldighet, som vilar å gränskommunerna att lämna fattigvård till från utlandet dit förpassade svenska undersåtar, som äro enligt 1 § fattigvårdsförordningen till fattigvård berättigade, kan för dem bliva en avsevärd tunga, ej blott i avseende å det besvär och arbete, som förorsakas vederbörande fattigvårdsstyrelse, utan framför allt till följd därav, att de belopp, som av gränskommunen sålunda förskjutas, först efter lång tid, merendels efter rättgång, återfås, och att gränskommunen ej ens då kan vara säker att få ersättning för de verkliga kostnader, fattigvården till den nödställda betingat.

Riksdagen anser därför för sin del önskligt, att något i motionens syfte åtgöres. Angående sättet, varpå ett bättre sakernas tillstånd bör åstadkommas, har riksdagen intet att erinra mot vad motionären i sådant avseende föreslagit. Som bekant, åligger det Konungens befallningshavande att beträffande svenska undersåtar, vilka från utlandet blivit förpassade till gränssort, där Konungens befallningshavande har sitt säte, och som, ehuru icke enligt 1 § fattigvårdsförordningen berättigade till fattigvård, dock äro i behov av sådan vård, förskjuta medel till deras nödtorftiga uppehälle samt föranstalta om deras hemsändande

till kommun, där de äga hemortsrätt. Fattigvårdsstyrelsen i dylika gränsorter undgår sålunda i allmänhet att med sådana nödställda taga befattning, och förefaller det riksdagen, som borde samma förfarande kunna äga rum jämväl beträffande andra kategorier av från utlandet förpassade fattigvårdsbehövande svenska undersåtar. I gränsorter, där Konungens befallningshavande ej har sitt säte, överlämnas nu den förpassade av den utländska myndigheten till närmaste underordnade polismyndighet, vilken sedan har att befordra honom till fattigvårdsstyrelsen. Antagligen komme det icke att vålla större olägenhet, om polismyndigheten i stället för att överlämna den nödställda till fattigvårdsstyrelsen föranstaltade om hans översändande direkt till Konungens befallningshavande i det län, där gränsorten vore belägen.

Denna utväg förtjänar efter riksdagens åsikt åtminstone att komma under övervägande.»

Fattigvårds-
lagstiftnings-
kommittén.

Fattigvårdslagstiftningskommittén har dels i sitt förslag till fattigvårdslag, 63 § 4 mom. upptagit en bestämmelse av innehåll, att särskilt stadgande meddelats angående fattigvård åt svensk medborgare, som av myndighet i utlandet överlämnats till myndighet i svensk gränsort, dels ock framlagt förslag till författning, avsedd att träda i stället för förenämnda kungörelse den 9 juni 1871. I motiveringen till det sålunda uppgjorda författningsförslaget framhåller kommittén, att den s. k. gränskommunfrågan från att i början hava gällt endast vissa åtgärders vidtagande med anslutning till kungörelsen den 9 juni 1871 växt ut till det mera omfattande spørsmålet om undanröjande av de olägenheter, som för gränskommunerna i allmänhet äro förenade med skyldigheten att utgiva fattigvård till nödställda svenska undersåtar, som från utlandet dit ankommit. Efter att vidare hava erinrat, att genom nämnda kungörelse blott en del av spørsmålet bragts till lösning, nämligen den om understöd åt arbetsföra och även denna endast till en viss grad, men att ett icke mindre intresse för dessa kommuner är att erhålla lättnad vid lämnande av fattigvård åt de till gränsorten ankommande personer, som äro i behov av obligatorisk fattigvård, anför kommittén, att gränskommunen ej är att fullt likställa med varje annan vistelsekommun, ty denna senares skyldighet att giva fattigvård betingas i regel därav, att vederbörande blivit i behov av fattigvård under sin vistelse därstädes, under det att den person, som det här gäller att taga hand om, var i nödställd belägenhet redan i utlandet, innan han ankom till gränskommunen. Härefter fortsätter kommittén:

»Vidare är den hemsändning, varom här är fråga, ej att jämställa med den vanliga hemsändningen mellan fattigvårdssambällen; den är nämligen snarast att betrakta såsom en fortsättning på ett sändande från en stat till en annan. Det kan för övrigt ifrågasättas, huruvida hemsändandet nödvändigt skall ske till den

kommun, där personen har hemortsrätt, eller om det icke stundom är lämpligast, att han sändes till den kommun, där han senast var bosatt, eller annan kommun, där han har utsikter att försörja sig. Vid sådant förhållande anser kommittén, att man i denna speciella fråga ej behöver känna sig alltför mycket bunden av vad som gäller för de vanliga fattigvårdsfallens behandling.

Enligt kommitténs åsikt bör man vid reglerande av försörjning och hemsändande av svensk medborgare, som av myndighet utom riket avlämnas å svensk gränsort, sträva efter att minska fattigvårdsstyrelsens i gränskommunen både besvär och kostnader, i den mån detta låter sig göra utan att åsidosätta den nödställdes anspråk på att snarast möjligt få erforderlig vård eller sättas i tillfälle att försörja sig med eget arbete. Att härvid taga med även andra än dem, som myndighet utom riket översänt, synes att döma av de inkomna uppgifterna ej vara av behovet påkallat. Någon handling från utländsk myndighet bör i regel föreligga som bevis för att sådan myndighet inskridit, men i brist därpå torde nödig upplysning härom kunna vinnas på annat sätt, t. ex. genom förhör, som vederbörande myndighet i gränsorten anställer före hjälpens lämnande.

Om man betraktar understödjandet och hemsändandet av en från utrikes ort till gränskommunen överlämnad person såsom en fortsättning av hemförskaffandet, är det naturligt, att man låter någon statens myndighet taga hand om honom vid framkomsten och föranstalta om att han framkommer till bestämelseorten. Huruvida personen är arbetsför eller icke synes härvid ej böra tillmätas någon avgörande vikt, särskilt som detta, enligt vad en av de i ärendet hörda myndigheterna betonat, ej sällan är svårt att avgöra. Därest Konungens befallningshavande har sitt säte i gränsorten, är det lämpligast denna myndighet, som tager hand om personen i fråga. På andra gränsorter är det mera tveksamt, huru saken bör ordnas. Man kan ju tänka sig antingen att lägga uppdraget i underordnad polismyndighets händer eller också att Konungens befallningshavande i länet har att besluta i ärendet och att den underordnade polismyndigheten allenast vidtager mera förberedande åtgärder.

För att kunna bedöma saken torde det vara lämpligt att först klargöra, huru verksamheten i praktiken bör gestalta sig. Är den nödställda *arbetsför*, skall strävandet gå ut på att han snarast möjligt blir satt i arbete och sålunda får tillfälle att försörja sig och de sina; det kan dock ej förutsättas, att han genast skall finna sig till rätta i en främmande kommun, som han ej själv valt till sin vistelseort, utan understöd kan krävas i avbidan på arbetsförtjänst. Om personen i fråga har sin familj eller andra anhöriga inom landet eller har särskilda utsikter att försörja sig i en viss kommun, bör understödjandet gå ut på, att han erhåller hjälp för att komma till den kommun, dit han själv önskar resa eller som eljest synes lämplig. Har personen varit länge borta, finnes kanhända ingen kommun, som är skyldig att mottaga honom eller som han eljest har något intresse av att komma till. För sådant fall har myndigheten ej annat att göra än att tillse, att han får ett tillfälligt understöd, till dess han kan bliva i tillfälle att sörja för sig själv, varvid hans uppmärksamhet naturligtvis bör fästas på de utvägar, som stå till förfogande, särskilt hänvändande till arbetsförmedlingsanstalt.

Är den, som avlämnats i gränsorten, i behov av fattigvård på grund av *oförmåga till arbete*, erbjuder saken givetvis större svårigheter. För det fall att hans hemort är bekant, bör hemsändning till denna äga rum, därest hans hälsotillstånd tillåter sådant. Om någon underrättelse härvidlag kan förutskickas, är detta önskligt, men något bestämt krav därpå kan ej uppställas och i allt fall

behöver det ej fordras något medgivande från detta samhälles sida. Kan ej någon hemort genast påvisas eller kan hemsändning på grund av den behövandes hälsotillstånd ej äga rum, bör myndigheten draga försorg om att han erhåller vård genom fattigvårdsstyrelsen i gränskommunen och under tiden göra vidare efterforskningar. För understöd den närmaste tiden efter ankomsten betalar den myndighet, som begärt vården, ersättning av medel, som ställts till dess förfogande; för tiden därefter har fattigvårdsstyrelsen att själv bereda sig ersättning enligt gällande föreskrifter.

Med denna anordning skola fattigvårdsstyrelserna i många fall bliva helt befriade från varje besvär och kostnad för dessa personer. Även för de fall, då de nödgas åtaga sig vården, erhålla de i regel full ersättning, antingen av staten eller annat fattigvårdssamhälle. Den tid, för vilken staten åtager sig skyldighet att giva eller ersätta understöd, bör dock ej sättas längre än till högst trettio dagar eller lika lång tid som vistelsekommun eljest är skyldig att vidkännas vårdkostnad åt person med hemortsrätt i annan kommun.

Givetvis måste å gränsort, varest Konungens befallningshavande ej har sitt säte, någon underordnad polismyndighet vara den, som i första rummet tager hand om dessa personer; redan ur allmän ordningssynpunkt skall sådant äga rum. Men i anseende till personens nödställda belägenhet måste någon positiv åtgärd vidtagas för att uppehålla honom, till dess normala förhållanden inträda. Ett sätt vore då att utrusta denna polismyndighet, som i allt fall har hand om honom, med befogenhet och penningemedel att ordna saken till slut. Vissa av de åtgärder, som erfordras, såsom överlämnandet till gränskommunens fattigvårdsmyndighet av den, som är så sjuk, att han ej kan forslas längre, eller hemsändning av en person, vilkens hemortsrätt är klar och vilkens sändande till annat håll ej ifrågasättes, äro av den natur, att den omständligare behandlingen med ärendets förläggande till Konungens befallningshavande skulle vara en onödig omgång. Men ej för varje fall är den åtgärd, som bör vidtagas, lika klar. Ej sällan blir det en svår och grannlaga fråga att avgöra, varhän personen bör skickas, och det är då av nöden, att besluten härom läggas i överordnad polismyndighets hand. Härtill kommer, att Konungens befallningshavande i residensstaden i regel har helt andra möjligheter i fråga om anordnande av vård vid sjukdomsfall än den underordnade polismyndigheten i gränsorten. Det synes därför kommittén, som om det lämpligaste vore att i anslutning till den praxis, som redan förefinnes i vissa län, så mycket som möjligt likställa dessa fall med dem, då den nödställda hemförpassats till en residensort, så att polismyndighetens i gränsorten huvudsakliga uppgift bleve att omedelbart förpassa en från utrikes ort förpassad nödställd person vidare till Konungens befallningshavande i länet. Undantag härifrån bör dock göras, för det fall att vederbörande har hemortsrätt i gränskommunen eller anledning eljest finnes att låta honom kvarstanna där, liksom ock för det fall då hans hälsotillstånd omöjliggör ett sändande till residensstaden. Men även för sådana fall, då det är uppenbart, till vilket fattigvårdssamhälle den nödställda bör sändas, och det visar sig lämpligare att sända honom direkt till denna ort än till residensstaden, synes det böra ankomma på polismyndigheten i gränsorten att själv vidtaga erforderliga åtgärder. Den polismyndighet i gränsorten, som här avses, är i stad magistraten och på landet länsman.

Med den lösning av förevarande spörsmål, som kommittén sålunda förordat, synes det ej vara lämpligt att intaga stadgande i ämnet i fattigvårdslagen. Kom-

mittén har därför avgivit förslag till en särskild förordning härom, genom vilken förordning Kungl. kungörelsen den 9 juni 1871 skulle komma att upphävas.»

Det sålunda uppgjorda författningsförslaget, som har rubriken »Förordning om vad iakttagas bör med avseende å nödställda svenska medborgare, som från utländsk ort överlämnas till hemlandet», innehåller i 1 §:

»Varder nödställd svensk medborgare av svensk myndighet i utlandet eller av utländsk myndighet överlämnad till svensk myndighet å gränssort, där Konungens befallningshavande har sitt säte, skall den nödställda omhändertagas av Konungens befallningshavande, som så snart ske kan låter sända honom till det fattigvårdssamhälle, varest han äger hemortsrätt, eller, om han är arbetsför, till det samhälle, där han senast varit boende eller där han eljest må antagas lättast kunna försörja sig; börande, därest han till följd av sjukdom eller av annan anledning är i behov av omedelbar vård eller visst fattigvårdssamhälle, dit han bör sändas, ej kunnat utrönas, Konungens befallningshavande foga anstalt, att han genom fattigvårdsstyrelsen på platsen erhåller erforderlig vård.»

I 2 § stadgas följande:

»Överlämnas nödställd person, som i § 1 sägs, till svensk polismyndighet å gränssort, där Konungens befallningshavande icke har sitt säte, skall polismyndigheten föranstalta om hans sändande på sätt i § 1 förmåles, därest det är uppenbart, till vilket fattigvårdssamhälle han bör sändas, och det befinnes lämpligare att sända honom till denna ort än till den, där Konungens befallningshavande har sitt säte, men i annat fall ofördröjligen överlämna honom till Konungens befallningshavande för vidtagande av vederbörlig åtgärd; börande, där den nödställda till följd av sjukdom eller av annan anledning är i behov av omedelbar vård, polismyndigheten föranstalta, att sådan vård lämnas av fattigvårdsstyrelsen i gränssorten.»

3 § innehåller slutligen följande:

»Kostnad för nödställdas sändande, som i denna förordning sägs, samt för dem lämnat understöd till dess de blivit hemsända, dock icke utöver en tid av trettio dagar, bestrides av staten och utbetalas av Konungens befallningshavande.»

Kommitténs förslag tillstyrkes av *fattigvårdsstyrelsen i Strömstad* samt av *kronofogden i Norrvikens fögderi* och *länsmännen i Kville härad*

Yttranden.

och i *Kiruna distrikt*, varemot *länsmanen i Bullarens härad* mot 2 § i förslaget anmärker, att det vore lämpligast, att polismyndigheten i varje fall finge överlämna de nödställda till fattigvårdsstyrelsen å platsen.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Älvsborgs län anser kommitténs förslag till förordning i ämnet innebära ett förverkligande av länge närda önskemål hos de gränskommuner, som beröras av den där avhandlade trafiken. Befallningshavanden framhåller, att förslaget stadfäster och förbättrar de metoder för behandling av hithörande ärenden, som delvis på sidan om gällande författningsstadganden under årens lopp framtvingsats av förhållandena, vadan dess antagande måste av befallningshavanden livligt förordas.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län anför:

»Förslagets begränsning att avse endast personer, som av myndigheter i utlandet hemsändas, kan icke vara lämplig. Ofta inträffar, att personer, som uppehållit sig i utlandet, utan myndighets medverkan taga sig hem till Sverige antingen så, att de bekosta resan själva eller på det sätt, att de erhålla tillstånd att avgiftsfritt medfölja ett till Sverige destinerat fartyg och bekomma kost under resan, allt mot det att de utföra anvisat arbete å fartyget. Emellertid finna de sig vid ankomsten till svensk gränsort i nödställd belägenhet, och mera än önskvärdt måste det vara att kunna bereda en sådan person möjlighet att begiva sig till hemorten eller att eljest kunna bispringa honom. Hans belägenhet är oftast högeligen bekymmersam. Naturligtvis förutsättes, att genom förhör, medförda intyg eller på annat sätt utredes, att personen anlant från utlandet, något som icke erbjuder större svårighet.

Vidare håller *Kungl. Maj:ts befallningshavande* före, att svensk polismyndighet å gränsort, där *Kungl. Maj:ts befallningshavande* ej har sitt säte, bör beträffande hitsända eller anlända svenska medborgare äga samma befogenhet som *Kungl. Maj:ts befallningshavande*, likasom förhållandet nu är enligt *kungl. kungörelsen* den 9 juni 1871. Att, såsom förslaget förutsätter, ordna saken så, att den nödställda under viss förutsättning skall sändas till *Kungl. Maj:ts befallningshavande* kan icke annat än ådraga statsverket ytterligare kostnad utan någon båtnad för den nödställda men till fördrojande av hans färd till hemorten eller till ort, där han kan bereda sig utkomst.»

Kammarrätten framställer ett par detaljanmärkningar och yttrar vidare:

»Ehuru *kammarrätten* ansett sig ej kunna tillstyrka kommitténs förslag om åliggande för vistelsekommun att själv ansvara för kostnaden för fattigvård, som utgått under de första trettio dagarna, och följaktligen, därest *kammarrättens* uppfattning härutinnan vunne godkännande, vistelsekommunen skulle vara berättigad — under förutsättning att fattigvården utgått enligt 1 § — att med vissa undantag av hemortskommunen utbekomma gottgörelse för den fattigvård, varom här är fråga, anser *kammarrätten* sig likväl av billighetsskäl sakna anledning att förorda ändring i förslagets bestämmelser angående statens ersättningsplikt i här avsedda fall.»

Statskontoret har ej något mot förslaget att erinra samt framhåller, att ifrågavarande kostnader böra gäldas av förslagsanslaget till fattigvården i allmänhet.

Vad angår de särskilda bestämmelserna angående behandling av ifrågavarande, till myndighet i svensk gränssort överlämnade svenska medborgare, anser jag förslaget därtill böra i huvudsak förordas. På sätt kommittén framhållit, bör såsom förutsättning för ifrågavarande särskilda bestämmelsers tillämplighet föreskrivas, att *myndighet* överlämnat personerna i fråga till myndigheten i gränssorten. Det torde vara lämpligt att hava denna gräns mellan här avsedda fall och de fall, som äro att behandla i vanlig ordning enligt fattigvårdslagen. Vad kommittén föreslagit därom att i vissa fall polismyndighet i gränssort, där Kungl. Maj:ts befallningshavande icke har sitt säte, har att överlämna den nödstälde till befallningshavanden, synes mig på de av kommittén anförda skäl böra godtagas.

Departement-
schefen.

I likhet med vad som skett vid tillkomsten av nuvarande bestämmelser i ämnet torde förslag till den författning, som skall reglera hithörande förhållanden, ej behöva föreläggas riksdagen för antagande, utan torde utfärdandet av dylik författning ankomma på Kungl. Maj:t. Jag har därför ej anledning att nu vidröra vissa detaljmärkningar, som framställt mot kommitténs förslag. Genomförandet av detsamma för emellertid tydligen med sig ett något ökat användande av förslagsanslaget för fattigvården i allmänhet, vadan framställning synes mig böra göras till riksdagen om anslagets användande för de utgifter, vilka påkallas för omhändertagande under en tid av högst trettio dagar i vederbörande gränskommun eller residensstad av nödställda svenska medborgare, vilka av svensk myndighet i utlandet eller av utländsk myndighet överlämnas till svensk myndighet å gränssort, ävensom för sådana nödställdas sändande till annan ort.

Slutligen torde det tillåtas mig att till behandling upptaga spörsmålet om

Ersättning av statsmedel åt kronobetjäningen för resekostnader för polisundersökningar i vissa fattigvårdsmål och för handräkning i vissa fall enligt den föreslagna fattigvårdslagen.

Enligt 29 § i gällande fattigvårdsförordning skall, sedan i mål angående ersättning för lämnad fattigvård skriftväxlingen avslutats, ytter-

Polisundersökningar i fattigvårdsmål.

ligare utredning införskaffas, där så erfordras. Denna utredning verkställes i regel av kronobetjäningen, vilken ej därför åtnjuter någon ersättning.

Framställning
av föreningen
Sveriges kro-
nolänsmän.

I skrivelse den 16 november 1911 har föreningen Sveriges kronolänsmän gjort framställning om rätt för länsmännen till ersättning för resor för undersökningar i fattigvårdsmål. Denna framställning har avstyrkts av fögderiförvaltningskommittén, vilken dock såsom ett önskemål uttalat, att länsmännen icke måtte besväras med resor för utredning av sådana förhållanden, som kunna och således även bära utredas av vederbörande fattigvårdsmyndighet. I yttrande till statsrådsprotokollet den 14 april 1917 angående det för 1917 års riksdag framlagda förslaget till omorganisation av fögderiförvaltningen har dåvarande chefen för civildepartementet anfört, att nämnda framställning om rätt för länsmännen till ersättning för resor för undersökningar i fattigvårdsmål innefattade ett ämne, vilket, såsom berörande den ifrågasatta nya fattigvårdslagstiftningen, syntes icke för det dåvarande bära göras till föremål för Kungl. Maj:ts beslut.

Kungl. Maj:ts
förslag till fat-
tigvårdslag.

Ehuru enligt Kungl. Maj:ts förslag till fattigvårdslag (52 §) fattigvårdsstyrelse, som vill söka ersättning för utgiven fattigvård av annat fattigvårdssamhälle, av landsting eller staten, har att föranstalta om och i protokoll upptaga utredning i vissa angivna hänseenden, förutser dock förslaget, att ytterligare utredning kan finnas behövlig, samt stadgar (56 §), att Kungl. Maj:ts befallningshavande har att själv eller genom parterna införskaffa den utredning, som må vara behövlig för målets prövning. Även i ärende om ersättning av statsmedel för utgiven fattigvård samt i mål om ådömande av tvångsarbete kan Kungl. Maj:ts befallningshavande föranstalta om utredning (61 och 75 §§). Tydligt kommer alltså även för framtiden kronobetjäningen att stundom beordras att företaga undersökningar och utredningar i mål enligt fattigvårdslagen, ehuru sannolikt i mindre utsträckning än för närvarande.

Yttranden.

I åtskilliga av de utlåtanden, som avgivits över fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag till fattigvårdslag, har framhållits, att verkställandet av dylika undersökningar blivit en stor börda för länsmännen och åsamkat dem betydliga utgifter, särskilt resekostnader, enär detta arbete i allmänhet ej kunde överlämnas åt fjärdingsmännen; att undersökningar ofta föranletts därav, att fattigvårdsstyrelserna icke tagit reda på de enklaste sakförhållanden eller för att befria kommunen från försörjningsskyldighet bestritt kännedom om personer, vilka vistats inom

kommunen en lång följd av år; samt att det därför vore billigt, att kronobetjäningen finge ersättning för sina resekostnader och besvär vare sig av vederbörande fattigvårdssamhälle eller av allmänna medel. Det föreslås, att bestämmelser härom införas i fattigvårdslagen eller i kungörelsen den 31 december 1908 angående ersättning åt kronofogdar och länsmän för vissa av deras polisverksamhet föranledda utgifter m. m.

Det ankommer vidare på kronobetjäningen såväl enligt gällande fattigvårdsförordning som enligt Kungl. Maj:ts förslag till fattigvårdslag att i vissa fall meddela handräckning. Redan under nuvarande förhållanden hava från några håll klagomål framförts däröver, att kronobetjäningen förelagts att utan ersättning delgiva fattigvårdsstyrelsens beslut om föreläggande till inställelse i arbete och om varning.

*Handräckning
i vissa fall enligt
förslaget
till fattigvårdslag.*

I Kungl. Maj:ts förslag har i 72 § stadgats, att vederbörande polismyndighet har att på begäran meddela handräckning dels för delgivning av föreläggande för försörjningspliktig att inställa sig till arbete, dels för inställande till arbete av den, som underlåter att efterkomma sådant föreläggande, dels ock för återhämtande av understödstagare eller försörjningspliktig, som olovligen avvikit från fattigvårdsanstalt. Dylik handräckning skall, enligt vad vidare föreskrives, meddelas utan kostnad för fattigvårdsstyrelsen eller anstalten. Då fattigvårdsstyrelse enligt 74 § beslutat varning, har polismyndigheten likaledes att verkställa delgivning av protokollet över varningen utan kostnad för styrelsen.

Från olika håll har påyrkats, att även i dessa fall kronobetjäningen borde tillerkännas gottgörelse för resekostnader.

Yttranden.

Det synes mig vara rimligt och rättvist, att landsfiskalerna erhålla gottgörelse för de resekostnader och särskilda utgifter, som föranledas av ifrågavarande polisundersökningar och utredningar i mål och ärenden enligt fattigvårdslagen ävensom av handräckning enligt nämnda lag. Dessa resekostnader och särskilda utgifter synas alltid böra bäras av statsverket och ersättas i den ordning, som stadgas i kungörelsen den 31 december 1908 angående ersättning åt kronofogdar och länsmän för vissa av deras polisverksamhet föranledda utgifter m. m.

Departementschefen.

Därest erinran ej häremot framställes av riksdagen, torde jag senare få tillfälle anmäla frågan om erforderliga ändringar i förenämnda kungörelse.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

dels för anordnande av statsinspektion av fattigvården, i enlighet med av mig angivna grunder, å extra stat för år 1919 under sjätte huvudtiteln, rubriken »Fattigvård», anvisa ett förslagsanslag, högst 44,300 kronor;

dels för anordnande av en extra byrå för fattigvårdsärenden i civildepartementet, enligt av mig framlagt förslag, å extra stat för år 1919 under samma huvudtitel, rubriken »Departementet», anvisa ett förslagsanslag, högst 27,000 kronor;

dels ock medgiva, att det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till fattigvården i allmänhet må tagas i anspråk för de ökade kostnader, som kunna komma att för statsverket uppstå för omhändertagande under en tid av högst trettio dagar i vederbörande gränskommun eller residensstad av nödställda svenska medborgare, vilka av svensk myndighet i utlandet eller av utländsk myndighet överlämnas till svensk myndighet å gränsort, ävensom för sådana nödställdas sändande till annan ort.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle nådig proposition till riksdagen avlätas av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.